

1944, [pred 10. októbrom.¹ Londýn.] — Depeša čs. MNO náčelníkovi čs. vojenskej misie v SSSR gen. H. Píkovi s odkazom prezidenta Beneša velvyslancovi Zd. Fierlingerovi v záležitosti vyslania delegácie SNR do Moskvy.

Preďtejte velvyslanci Fierlingerovi tento prezidentův vzkaz:

SNR nám oznámila,² že zamýšľá poslat do Moskvy delegaci k sovětské vládě, aby poděkovala za poskytnutou pomoc, požádala o pomoc další a projednala další spolupráci vojenskou a partyzánskou. Podle zprávy ze Slovenska se na Vás obrátila přímo.³

Nepokládám tento krok za politicky šťastný.⁴ V každém případě bude toho na západě zneužito. Neposlouží ani nám ani SSSR. Zde na západě je značné napětí pro věci polské, jihoslovanské a řecké. Nebylo by vhodné, aby do této sporné materie se dostaly také věci československé. Kruhy Sovětům nepřátelské by toho v každém případě zneužily. Proto zákrok zatím odložte. My se pokusíme SNR přesvědčit, že pro zákroky tohoto druhu je zde vláda a velvyslanec v Moskvě. Věci takové se nyní musí dělat diskretně, diplomatickými cestami a nikoliv vysláním delegací, jejichž smysl pak je politicky překrucován a zneužíván.⁵ *Dr. E. Beneš.*

VHA Praha. SSSR, Čs. voj. mise v SSSR, 5/9. (Čiastkový súpis došlých depeší.) Odpis. Strojopis; originál.

¹ Odpis depeše, ktorý sme mali k dispozícii, nie je datovaný. Píka dostal zprávu medzi 7. až 10. októbrom, čo vyplýva z ďalších dvoch dokumentov, ktoré citujeme v pozn. 2 a 5.

² Ak šlo výslovne o oznam SNR, taký dokument sme nemali k dispozícii. Je však možné, že Beneš mal na mysli zprávu, ktorá došla v tom čase, 7. 10. 1944 do Londýna prostredníctvom rádiovostanice „Marienka“: „Slovenská národní rada obrátila sa na velvyslance Fierlingera s prosbou o sprostredkovanie prijatia delegácie SNR sovietskou vládou. Cieľom rokovania tejto delegácie má byť poďakovanie za poskytnutú pomoc Rudou armádou, poskytnutie informácií, žiadosť o ďalší pomoc a rokovanie o zintenzívnenie spolupráce vojenskej a partizánskej.“ (VHA Praha, Západ I, HV Londýn, 9/4, Mka 100614/44.)

³ G. Husák v knihe „Svedectvo o Slovenskom národnom povstaní“ cituje telegram, ktorý poslalo 5. 10. 1944 predsedníctvo SNR Kl. Gottwaldovi a Zd. Fierlingerovi. Telegram obsahuje predovšetkým žiadosť SNR o vyslanie splnomocnenca sovietskej armády a zmiňuje sa tiež o depeši o delegácii SNR, ktorá bola zrejme zaslaná už skôr: „SNR prosí sovietskú vládu i maršala Koneva o vyslanie, pokiaľ možno najrýchlejšie, splnomocnenca ČA pre koordináciu akcií našej armády a ČA, ktorý by bol súčasne poradcom vedenia našej armády. Túto požiadavku oznamujeme tiež do Londýna. Prosíme vás bez meškania sa obrátiť k sovietskej vláde s našou prosbou. Prosíme tiež odpoveď na našu depešu o prijatí našej delegácie sovietskou vládou. Slovenská národná rada.“ (C. d., Bratislava 1964, s. 370. G. Husák uvádza omylom ako prameň rukopis tohto zborníka dokumentov.)

⁴ V odpise, z ktorého zprávu citujeme, znie táto veta takto: „Nepokládám tento krok za politicky špatný.“ Z obsahu ďalšieho textu je zrejme, že slovo „špatný“ je v priamom rozpore s tým, čo mal Beneš na mysli. Opreli sme sa preto o interpretáciu Benešovej zprávy, ako ju predniesol v schôdzi londýnskej čs. vlády 13. 10. 1944 min. Slávik. Informujúci ministerskú radu o zprávh, ktoré došli zo Slovenska, Slávik uviedol: „Dozvěděl jsem se, že SNR hodlala vyslat do Moskvy delegaci k poďakování za pomoc, informovat o nutnosti dalšího posílání zbraní a k jednání o spolupráci s partyzány. Na to poslal prezident Fierlingerovi vzkaz, že to není šťastný krok (podčárkol V. P.). Bude to zle působit na západě a lze toho zneužít. Přesvědčíme Národní radu, že na to je vláda.“ (AÚD KSC Praha, zápis o 163. schôdzi ministerskej rady.)

Zo Slávikových výrokov a Benešovej zprávy vyplýva, že sa londýnska buržoázna emigrácia predovšetkým obávala o svoju kompetenciu a nechcela pripustiť, aby so sovietskou vládou jednali predstavitelia domácich odbojových a revolučných orgánov.

⁵ Velvyslanec Fierlinger odoslal 11. oktobra do Londýna odpoveď nasledujúceho znenia: „Sděluji na dotaz presidentův, předaný mi gen. Píkou, že sem žádná delegace nepřijede, a to přibližně ze stejných důvodů, které uvádí president Beneš. Zde je ovšem známo, že Laco [Novomeský] a Ursiny odletěli do Londýna.“ (AMZV Praha. Depeše došlé, 1944, čís. 2374, Mos. 345.)